

Харківська національна академія міського господарства

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**з організації системи контролю якості
начального процесу в Харківській національній
академії міського господарства.**

Харків 2009 р.

Методичні вказівки з організації системи контролю якості навчального процесу в Харківській національній академії міського господарства / Розроблені групою моніторингу під керівництвом першого проректора проф. Г.В. Стадника: – Харків: ХНАМГ, 2009. – 24 с.

Вказівки розроблені на основі досвіду та рекомендацій з організації системи контролю якості навчального процесу в вищих навчальних закладах України .

Ухвалено Науково-методичною радою ХНАМГ,
протокол № 1 від 12.01.09 р.

Укладачі: В.В.Солнишкін
В.В. Григоренко
С.Л. Савчук
М.М. Пересипкін

1. Загальні положення

Освіта у вищих навчальних закладах має на меті підготовку фахівців із сучасним світоглядом, професійними знаннями інноваційного характеру, вмінням їх практичного використання при розв'язанні соціально-економічних проблем на базі постійної самоосвіти. Велика увага при цьому приділяється діагностиці досягнень студентів. Отже, освітня діагностика – це процес визначення результатів діяльності студентів і викладачів з метою виявлення вимірювання, оцінювання та коригування навчання.

Огляд сучасних досліджень особливостей цих процесів свідчить про актуальність питання впровадження традиційних методів діагностики поряд з інноваційними, що потребують змістовного аналізу відповідних параметрів.

Виходячи з концепції особистісно орієнтованого навчання, організація навчально-виховного процесу здійснюється на таких засадах, які дозволяють майбутньому фахівцеві виявити себе активним суб'єктом навчальної майбутньої професійної діяльності, який спроможний до визначення особистісних цілей аналітичної діяльності й засобів їх досягнення, а також вибору ролі для себе серед інших суб'єктів.

У сучасних умовах навчання великого поширення набули інформаційно-комунікаційні технології, за допомогою яких зростає ефективність самостійної роботи, що є основою фахового рівня майбутніх фахівців, формує відповідну мотивацію та навички самоосвіти. Зазначається, що коли студент не оволодіває навичками самостійної роботи з урахуванням як її мотиваційної, так і технологічної складової, то фазу самоосвіти він часто не переходить або вона дається йому з великим зусиллям. З оглядам на це, вважається, що при перевірці результатів навчання необхідно враховувати такі важливі аспекти:

- 1) розробка методів спостереження за аналітичною діяльністю студентів;
- 2) залучення студентів до процесу власної відповідальності;
- 3) усвідомлення рівня власних успіхів, необхідності в подальшому зростанні та здатності щодо укладання планів для поліпшення власної роботи;
- 4) раціональне співіснування нових підходів до оцінювання з традиційними способами;
- 5) використання індивідуальних норм при оцінюванні студентів, тобто їх досягнення розглядаються у зіставленні з попередніми досягненнями;
- б) оцінювання викладачем різних форм співробітництва й взаємодопомоги, що виникають за ініціативи студентів;

Для забезпечення достовірності результатів контролю необхідно виконувати вимоги ідентичності (єдині завдання, єдині критерії оцінювання, єдині вимоги, єдині терміни контролю). Важливе значення для контролю має об'єктивність і оцінка якості та результатів навчання, яка значною мірою залежить від методів контролю.

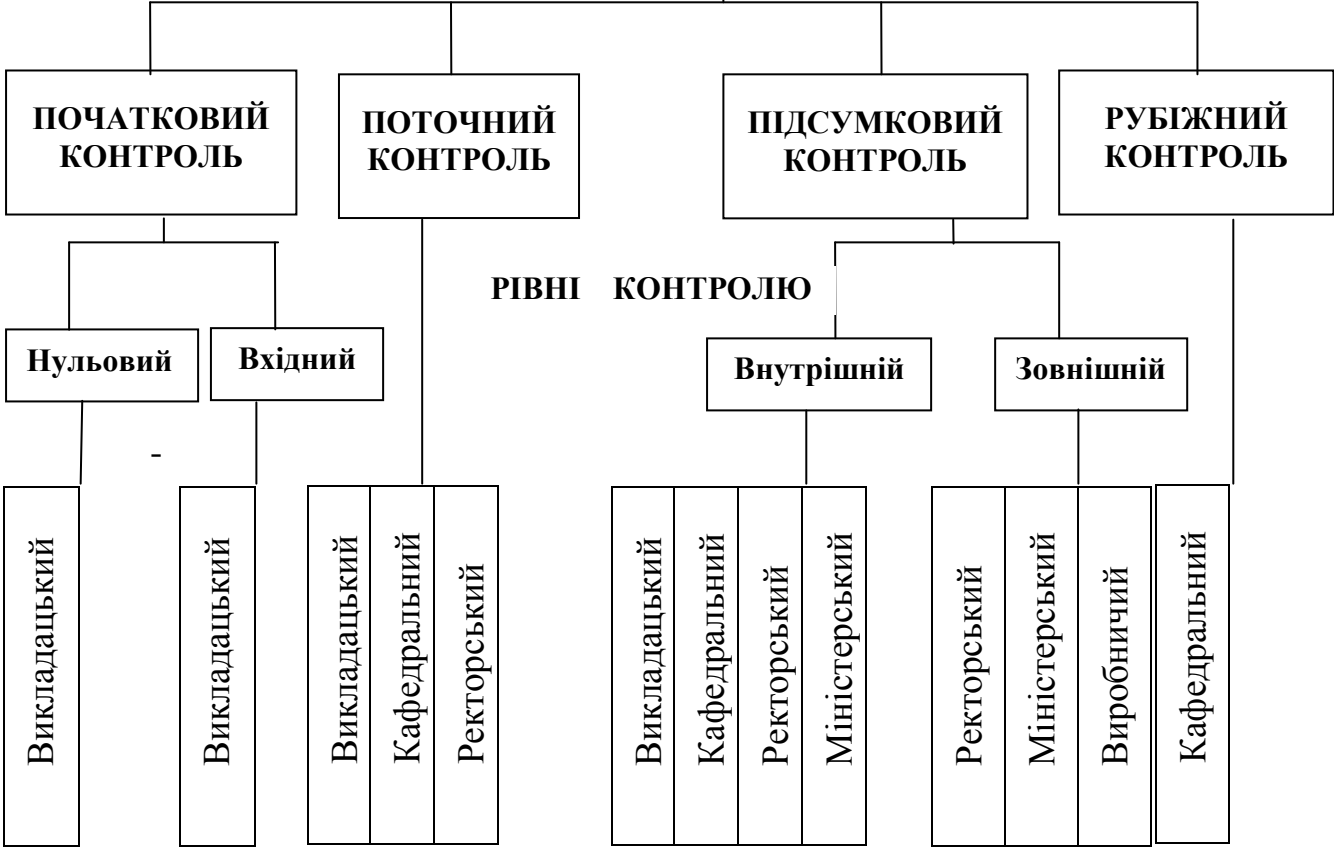
Відповідальність за організацію та ефективність контролю якості навчального процесу і його кінцевий результат несуть ректорат, деканати

факультетів, а з конкретних дисциплін – кафедри. Завдання полягає в тому, щоб постійно удосконалювати форми и методи контролю.

Система контролю повинна задовольняти вимогам:

- максимальної об'єктивності;
- ідентичності вимог проведення контролю у групах, які порівнюються;
- одночасність контролю;
- додержання максимальної коректності й доброзичливості при контролі;
- оцінювання результатів за єдиними критеріями;

КОНТРОЛЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Види й рівні контролю

У вузівській практиці до основних видів контролю в навчальному процесі відносять: початковий, поточний, рубіжний і підсумковий.

1. Початковий контроль проводиться перед викладанням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів до його вивчення.

Відзначають два підвиди початкового контролю: нульовий і вхідний. Під нульовим розуміється контроль шкільних знань на початку першого семестру. Вхідний контроль проводиться перед вивченням кожної із послідовних дисциплін на протязі всього періоду навчання у вузі. Ці види контролю мають на меті визначення загального базового рівня підготовки студентів, а також виявлення окремих «слабких місць», що допоможе викладачеві коригувати навчальний процес і сприятиме організації особистого й орієнтованого підходу. До контролю залучається весь контингент студентів, які проходять навчання. Результати контролю аналізують і обговорюють на міжкафедральних зборах із залученням усіх викладачів.

2. Поточний контроль проводиться з метою виявлення якості навчального процесу та його результатів у міжсесійний період шляхом заліку кредитних модулів навчальної дисципліни. Здійснюється у формі письмового контролю, усного опитування на практичних заняттях, написання творчих, дослідницьких робіт, проведення модульного контролю шляхом тестування.

Підсумки поточного контролю повинні використовуватися викладачами для забезпечення ритмічної навчальної діяльності студентів, своєчасного виявлення важких для засвоєння розділів курсу і відповідного коригування навчального процесу, виявлення відстаючих студентів і надання їм дієвої допомоги, організації індивідуальної роботи творчого характеру найбільш підготовленими студентами.

Поточний кафедральний контроль здійснюється у формі планових контрольних робіт. Контролем охоплюється всі студенти. Контрольні роботи (тестування) проводять викладачі, які ведуть заняття в інших групах, вони ж перевіряють ці роботи і їх оцінюють. Аналіз результатів виконує кафедральна група контролю, яка призначена завідувачем кафедри, і особисто завідувач.

3. Рубіжний контроль з погляду змістової діяльності кафедри перш за все відображається в реалізації модульно-рейтингового контролю як контролю знань студентів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Отже, при складанні завдань (як модульних, так і екзаменаційних) кафедра орієнтується на трирівневу систему навчальних досягнень і відповідну систему оцінювання: знання -> розуміння -> застосування.

4. Підсумковий контроль проводиться з метою виявлення та оцінки результатів навчання в цілому або окремих його етапів для своєчасного коригування процесу навчання з метою підвищення якості підготовки спеціалістів протягом всього періоду навчання. Дієвість закладеного в контроль підходу, що враховує всі етапи навчання, дозволяє здійснювати систематичний моніторинг якості знань.

Результати цього виду контролю не придатні для об'єктивного порівняння діяльності студентів і викладачів, тому що рівень знань студентів оцінює сам викладач за білетами або тестовими завданнями, які розроблені для даної категорії студентів.

На рівні викладача можуть бути застосовані такі форми контролю:

- усний контроль,
- письмовий контроль (тести, контрольні завдання),
- контроль з використанням комп'ютерних технологій,
- змішаний контроль (комбінований).

Форми контролю визначаються викладачем залежно від мети й часу контролю.

Результати поточного й підсумкового реєструють у кредитній заліковій відомості. За результатами семестрового контролю здійснюється допуск до продовження навчання у наступному семестрі.

Кафедральний рівень контролю здійснюється з метою виявлення повноти і якості виконання робочої програми викладачами, оцінки якості засвоєння навчальної інформації студентами. Для досягнення цієї мети кафедра проводить поточний і підсумковий контроль.

Підсумковий кафедральний контроль проводиться в період екзаменаційної сесії. З метою порівняння якості навчання на аналогічних кафедрах даного та інших вузів, він може здійснюватися опорними(базовими) кафедрами й предметними науково-методичними комісіями.

Підсумковий контроль проводять вибірково(по 2-3 навчальні групи на кожній кафедрі) силами викладачів кафедр на інших потоках. Контроль на опорних(базових) кафедрах може виконуватися викладачами ідентичних кафедр інших вузів (перехресно), за домовленістю.

- Внутрішній підсумковий контроль ректорату проводиться в період екзаменаційної сесії з метою виявлення кінцевих результатів ланки « викладач – група студентів » на виявлення закінченого етапу навчання. У результаті цього контролю виявляються не тільки результати навчання студентів різними викладачами, а й повнота і якість виконання навчальних робочих програм. Ця інформація використовується ректоратом для керування навчальним процесом в наступному навчальному році, а також для планування контролю якості викладання. Ректорський контроль може проводитися як з попереднім попередженням, так і без нього.

- Зовнішній підсумковий контроль ректорат проводить для оцінки відповідності рівня підготовки спеціалістів у цілому вимогам, які пред'являються до них у сфері їх майбутньої діяльності відповідно до рівня розвитку науки й техніки. Такий контроль доцільний після 2,3 - річної діяльності випускників вузів на виробництві. Бажано проводити спостереження і контроль протягом 10-15 років, бо як свідчать дослідження психологів та соціологів, випускники вузів стають творчими фахівцями в середньому після 10-15 років роботи на виробництві.

Контроль може бути тільки вибірковою і проводиться методом анкетування.

Підсумки зовнішнього підсумкового контролю використовується для корегування навчальних планів і програм підготовки спеціалістів в вузах.

Ректорський контроль проводиться з метою перевірки якості навчального процесу на кафедрах і співвідношення ефективності навчання студентів окремими викладачами. При ректорському контролі розширюється кількість студентів, які охоплюються цим контролем, але контроль залишається вибірковим.

Ректорський контроль проводиться у навчальних групах в години, які заплановані відповідно до навчальної програми.

Перелік навчальних груп і навчальних дисциплін, які підлягають контролю, визначається наказом ректора. У цьому наказі також встановлюється склад комісії, яка буде здійснювати цей контроль. Головою комісії призначається проректор з навчальної роботи, до складу комісії можуть входити проректори, начальник навчальної частини та його заступник, декани факультетів (при контролі не на своєму факультеті), а також члени науково-методичної ради вузу. Члени комісії безпосередньо беруть участь в підготовці єдиних завдань для контролю і критеріїв їх оцінки.

Тексти завдань для контрольних робіт зберігаються в ректораті. Для забезпечення кращого співвідношення підсумків контролю доцільно доручити контроль всіх запланованих за даної дисципліни груп одному з членів комісії.

Протягом семестру у вузах з контингентом 5-6 тис. студентів доцільно планувати ректорський контроль в 20-25 навчальних групах з навчальних дисциплін 4-5 кафедр. У великих вузах об'єм контролю збільшується пропорціонально кількості студентів. Контроль проводиться згідно з планом, який складений з урахуванням анкетних досліджень якості навчального процесу, в зв'язку з наступними конкурсними заходами на заміщення посад і на звання кращого лектора, асистента, а також присвоєння вчених звань.

Контроль результатів навчання студентів може передувати контролю якості викладання або проводитися після нього. Важливо обов'язково виявити кореляцію між результатами. Контроль тільки одної сторони, яка бере участь в навчальному процесі, не може дати повну інформацію, яка необхідна для керування даним процесом.

Поточний ректорський контроль знань здійснюється при проведенні письмових контрольних робіт. Для забезпечення співвідношення результатів діяльності викладачів бажано охопити контролем 4-5 викладачів на одній кафедрі або на споріднених кафедрах.

Цей вид контролю організовується на рівні ректора, а безпосередніми виконавцями є декани й завідувачі кафедр.

Підготовка до проведення письмових ректорських контрольних робіт і екзаменів

Підготовка до проведення письмових робіт включає: розробку комплекту завдань

(тестів), інформування студентів про форму контролю, підготовку необхідної документації для звіту про проведення письмових робіт.

Контрольні роботи (тести) для ректорського контролю розробляє відповідна кафедра, вони погоджуються з секцією методичної ради вузу з напрямку і зберігаються в ректораті.

Контрольні завдання (тести) для кафедрального контролю розробляються на кафедрі і зберігаються у завідувача кафедри. Кафедральний(ректорський) комплект завдань доцільно складати з 100-120 білетів по розділу, що контролюється , це дозволяє охопити індивідуальними завданнями всі навчальні групи. Представник ректорату (при ректорському контролі) вибирає з цього комплекту 30 білетів для студентів даної групи.

При ректорському контролі деканат готує відомості за формою, в додатку 1.

Організація і методика проведення ректорських контрольних робіт і екзаменів

На будь-якому рівні контролю необхідно забезпечити повну самостійність виконання робіт студентами. У зв'язку з цим студентів розміщують на індивідуальних робочих місцях, їм забороняється перемовлятися и використовувати непередбачені джерела інформації.

В аудиторії, де проводяться письмові контрольні роботи (екзамени), не дозволяється вивішувати стенди, плакати, схеми і т.д., які несуть навчальну інформацію. Дозволяється мати тільки необхідні довідкові таблиці й обчислювальну техніку.

Після отримання завдання протягом 5 – 10 хвилин студенти повинні з'ясувати всі можливі запитання, пов'язані з проведенням контролю. Якщо у студентів виникли запитання у процесі виконання завдання, роз'яснення викладач дає у присутності контролюючого.

Якщо студент порушує вищевказані вимоги, він відстороняється від виконання контрольної роботи з виставленням балу «0» і оцінки «незадовільно». Допуск цих студентів до повторного виконання ректорської контрольної роботи дозволяється деканом факультету за погодженням з головою комісії з ректорського контролю.

Виконання письмових робіт припиняється за 5 хвилин до закінчення зазначеного часу. Студенти зобов'язані до цього часу вписати відповіді й рішення до чистовика, перевірити вірність запису на обгортці, вкласти контрольне завдання до чистовика (нотатки не здаються).

Під час виконання завдань студентам дозволяється виходити з аудиторії тільки у виняткових випадках. При цьому завдання змінюється.

Під час проведення контролю в аудиторії дозволяється бути завідувачу кафедри й представникові ректорату.

Студенти залишають аудиторію в міру виконання контрольних завдань.

Перевірка і оформлення результатів контрольних робіт

Перевірка контрольних і екзаменаційних робіт повинна бути здійснена в день їх проведення. Відмітки по екзаменаційних роботах оголошуються на наступний день.

Перевірка виконання робіт здійснюється у присутності контролюючих-викладачем, який веде заняття, й викладачем кафедри, який призначений завідувачем кафедри. Викладач, який перевіряє роботи, несе повну відповідальність за об'єктивність перевірки і правильність застосування критеріїв оцінювання. Колір всіх виправлень та записів при перевірці контрольних робіт повинен відрізнятися від кольору записів студента.

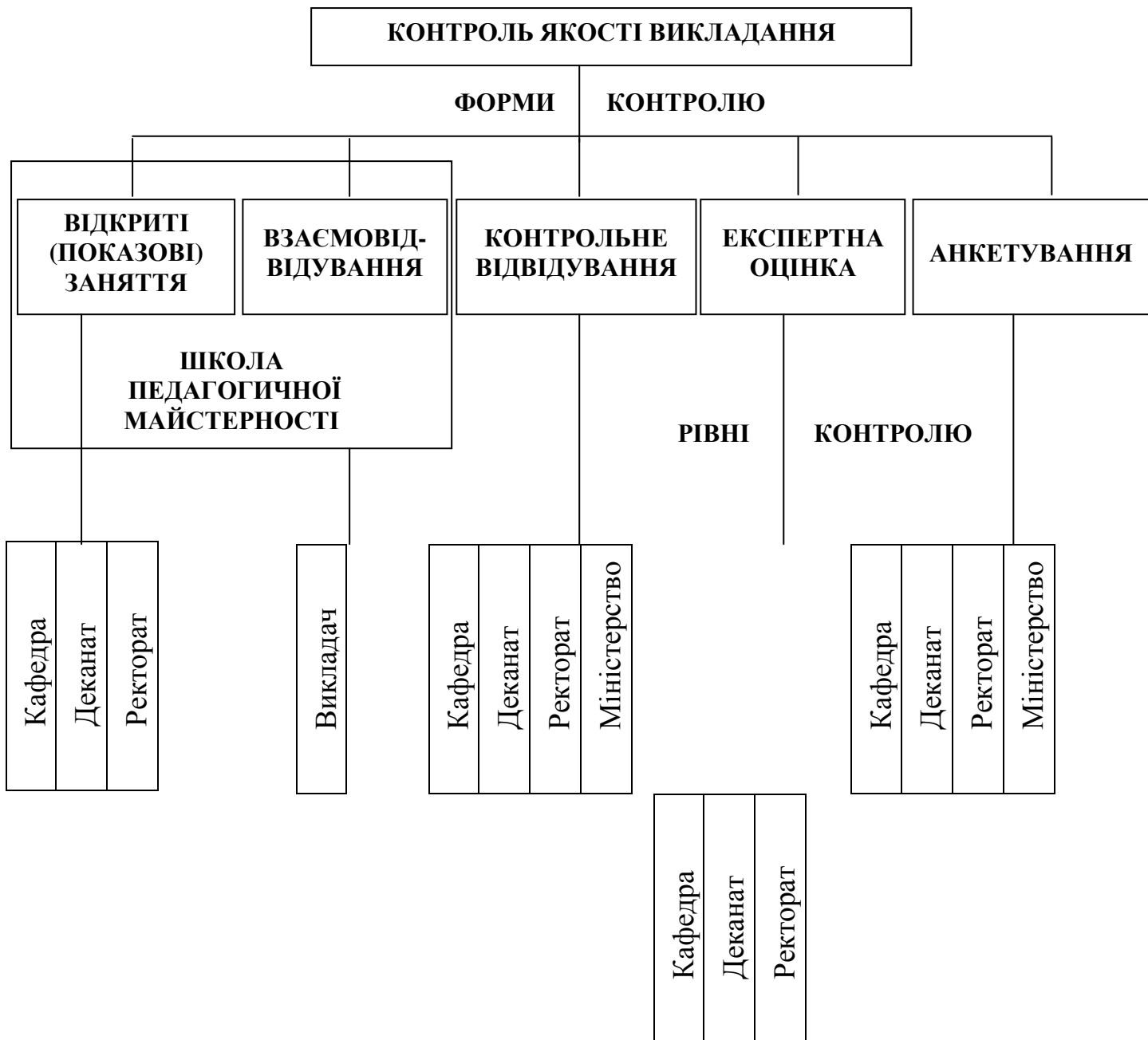
Для контролю якості перевірки й об'єктивності оцінювання студентські роботи можуть бути перевірені вдруге, частково або повністю. Для забезпечення об'єктивності прізвища тих, хто здійснював цю перевірку, не розголошуються.

Результати виконання контрольних робіт оформляють у відомості, форма якої наводиться в додатках.

Аналіз результатів ректорського контролю проводить навчальна частина із залученням членів науково - методичної ради і завідувачів кафедр, студенти яких підлягають перевірці.

Результати ректорського контролю обговорюють на засіданні ректорату і повідомляють в наказі по вузу. Підсумки кафедрального контролю підводяться на засідання кафедри. Контрольні роботи студентів, отримані при ректорському контролі, зберігають протягом навчального року.

Контроль якості викладання

Зміст, одержаний при контролі інформації про результати навчального процесу, недостатній для ефективного керування якістю підготовки спеціалістів у вузі, як би гарно він не був організований. Остільки навчальний процес є спільною діяльністю студентів і викладачів, то якість викладання повинна стати невід’ємним елементом контролю.

Контроль якості підготовки спеціалістів частіше проводиться автономно, бо перевіряються окремо знання студентів і окремо – якість викладання. Значною мірою цей контраст виявляється на рівні ректорського контролю. Трапляється, що перевірка знань студентів проводиться на одному факультеті, а якість

викладання на іншому. В цьому разі « зворотній зв'язок », який часто використовується в термінології « якість навчального процесу», порушується.

Контроль якості викладання повинен бути строго пов'язаний з контролем результатів навчання і бути однією з найбільш актуальних проблем процесу навчання.

Рівні, мета й періодичність контролю

Контроль якості викладання у вузах здійснюється на рівні:

- викладача (взаємоконтроль членів кафедри);
- кафедри (контроль завідувача кафедри, а також контроль з боку базової кафедри);
- ректорату (контроль ректора, проректора, членів методичної ради вузу).

Контроль на рівні викладача проводиться з метою вивчення досвіду колег і для встановлення причин невисокого рівня засвоєння студентами конкретних знань, які виявлені в результаті вхідного контролю. Виходячи з досвіду, взаємовідвідування всіх викладачів можна рекомендувати з періодичністю 1 раз на рік на кафедрах з числом викладачів більше 15 і 1 раз на семестр на кафедрах з числом викладачів менше 15 чоловік.

Результати взаємовідвідувань обговорюються, доповідаються завідувачу кафедри і фіксуються у кафедральному журналі.

Контроль на рівні кафедри організовується з метою виявлення передового досвіду викладання, обміну досвідом, встановлення рівня виконання робочої програми і використання затверджених кафедрою методичних рекомендацій з організації конкретних занять. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом проведення показових і відкритих занять, контрольних відвідувань, які плануються і організовуються завідувачем кафедри. Періодичність цих заходів визначається рішенням кафедри залежно від рівня викладацької майстерності професорсько-викладацького складу.

Ректорський контроль якості викладання проводиться з метою виявлення зв'язку якості викладання з результатами навчання у різних викладачів і на різних кафедрах та виявлення передового досвіду викладання і його розповсюдження.

Ректорському контролю кожний викладач повинен підлягати не рідше одного разу в 5 років. Як правило, цей контроль пов'язують з конкурсними заходами з перевиборів. До ректорському контролю залучаються декани, члени методичного ради вузу й представники ректорату.

Форми контролю якості викладання

Контроль якості викладання у вузах ведуть у формі відкритих занять, взаємо- відвідувань, контрольних відвідувань, анкетування.

• відкриті заняття виконують одночасно завдання контролю і удосконалення педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу. До цих занять кожний викладач повинен старанно підготуватися. Відкрите заняття показує рівень педагогічної майстерності викладача. Воно повинне плануватися таким чином, щоб забезпечити участь всього професорсько-викладацького складу кафедри і обов'язково завідувача кафедри.

• показові заняття (різновид занять) проводяться завідувачем і досвідченим методистом кафедри. Основна мета показових і відкритих занять - перш за все виявлення цікавих методичних прийомів, які використовуються викладачами.

• слід мати на увазі, що менш досвідчені викладачі, як правило, не можуть виявити ці прийоми самостійно і завдання їх більш досвідчених колег полягає в тому, щоб показати суть використаних прийомів. Цим пояснюється значення відкритих занять як школи педагогічної майстерності.

• Прийоми, виявлені на відкритих (показових) заняттях, треба зафіксувати документально. Ці відомості поповнюють методичний досвід кафедри, вони можуть стати серйозною допомогою не тільки для початківців - викладачів, але й для викладачів із значним викладацьким стажем.

Відвідування і аналіз відкритих занять показали, що більшість присутніх викладачів зосереджують увагу на змісті нової наукової інформації, залишаючи без уваги питання методики організації діяльності студентів з цією інформацією. Інколи звертається увага на другорядні організаційні недоліки занять (нераціональне використання дошки, нечіткість записів) і випускаються з виду основні методичні прийоми.

Відкриті заняття повинні навчати викладачів навичкам виявляти цінні прийоми й методи, які вони зможуть використати у своїй педагогічній діяльності. Тільки в цьому разі мета відкритих і показових занять буде досягнута.

• Взаємовідвідування - одна з найбільш широко розвинутих форм взаємного контролю і взаємонавчання, ефективна форма вивчення досвіду колег і удосконалення педагогічної майстерності. Виявлення методичних прийомів і методів удосконалення навчального процесу - основне завдання відвідування.

При взаємовідвідуванні можна виділити два можливих випадки: перший – більш досвідчений викладач відвідує заняття менш досвідченого викладача з метою надати йому методичну допомогу; другий - молодий педагог - початківець відвідує заняття більш досвідченого викладача, щоб виявити й розкрити для себе сутність прийомів і методів навчання, які використовуються на цьому занятті. В обох випадках повинна бути проявлена максимальна тактичність, лише в цих умовах вказаний прийом досягне своєї мети.

Кожному викладачеві корисно вести, по можливості, методичний протокол заняття. Систематично відвідуючи своїх колег, кожний викладач у результаті цього матиме своєрідний збірник методичних прийомів і способів організації та проведення занять.

Велику методичну роль відіграє взаємовідвідування викладачів різних кафедр.

У цьому випадку розширюється спектр прийомів і методів, з якими отримує можливість познайомитися викладач і як наслідок, використовувати їх у начальному процесі.

* Контрольні відвідування повинні бути поєднані з оцінкою результатів навчання у групі. Як правило, вони проводяться одним спеціалістом (завідувачем кафедри, представниками ректорату).

Рекомендується безпосередньо, перед поданням викладача до вченого звання організувати колективні відвідування його занять. Контрольні відвідування (за дорученням ректора) проводяться без попереднього попередження.

За рішенням посадової особи при ректорському контролі результати відвідування обговорюються з викладачем і завідувачем кафедри. При необхідності результати також обговорюються на кафедрі або ректораті.

• Експертний контроль якості викладання проводиться, як правило при наявності конфліктних ситуацій, які пов'язані з діяльністю викладача. До проведення експертного контролю залучаються викладачі даної кафедри, інших кафедр, члени методичної ради вузу.

• Анкетування – один з методів соціологічного дослідження. Анкетування проводиться на рівнях: викладача, кафедри, ректорату.

Анкетування на рівні викладача використовується для оцінки ефективності навчання, оцінки рівня засвоєння складної навчальної інформації, отримання відомостей про бюджет часу на самостійну роботу студентів і інших параметрів, які впливають на якість засвоєння навчальної інформації. Організовує, проводить анкетування, аналізує і використовує отриману інформацію особисто викладач, який веде заняття на потоці. Частоту анкетування визначає викладач, але не частіше 2 разів у семестр. Анкетування на рівні кафедри, ректорату(деканату) проводиться з метою оцінки ступеню задоволення і студентів якістю викладання.

Відповідно з метою контролю форми анкет змінюються.

Основні вимоги, які пред'являються до анкет:

- анкета повинна бути достатньо простою, розраховані на відповіді на протязі не більше 15-20 хв.

- питання анкети не повинні допускати неоднозначність їх тлумачення.

- бажано передбачити відповіді у двоякому виді (так, ні)

- у випадку важкого питання повинні даватися можливі варіанти відповідей(не більше трьох)

- з метою дотримання педагогічного такту не рекомендується удаватися до прямих питань про якість викладання

- необхідно урахувати, що студенти не завжди можуть оцінювати професійну значимість інформації яка вивчається

- питання, які стосуються ефективності методів викладання, необхідно вважати некоректним.

- питання повинні сприяти роз'ясненню ролі викладача при формуванні студента, як особистості.

Анкетування на рівні кафедри, ректорату передбачає серйозну підготовчу роботу, яка включає: розробку анкет, інформування студентів і викладачів про майбутнє анкетування, інструктаж студентів про складання відповідей, інструктаж співробітників, які притягуються для проведення анкетування. Контроль викладачів методом анкетування повинен узгоджуватися з другими методами контролю. Анкетне опитування по якості викладання рекомендується проводити 2 рази на рік.

Результати анкетування можуть надати сигнал для проведення цілеспрямованого професійного контролю якості викладання. Додержуватися педагогічного такту як по відношенню до студенту, так і до викладача – необхідні умови проведення анкетування.

Методика аналізу й критерії оцінювання якості знань.

Оцінка якості лекції (занять) – одна з найбільш складних проблем у педагогічній науці й практиці.

На практиці часто оцінювання лекцій та інших занять зводиться найчастіше до стислих зауважень і висловів, які по суті, нічого не визначають, наприклад :

«Лекція прочитана на високому науковому й методичному рівні» або «Лекція прочитана добре», «Лекція прочитана слабо», «Заняття було корисним і цікавим». Але що розуміти під високим рівнем ? Що таке слабка лекція ? Зрозуміти це нелегко, та й думки у різних викладачів, які відвідують заняття, не співпадають.

Це відбувається у зв'язку з тим, що відвідування не завжди цілеспрямовані, деякі викладачі просто не уявляють, як необхідно проводити аналіз цих занять.

Методика оцінювання лекцій у двоїчній системі (0-1)

Лекції оцінюють за наступними характеристиками:

- Зміст лекції: науковий рівень, наявність узагальнень, які надають наукову переконливість і строгу документальність, вміння викладача збудити у слухачів прагнення до творчої оцінки наукових проблем, що розглядаються відповідно до змісту лекцій, програм і навчального плану.

- Структура лекції: наявність у лекції вступу, чіткого формулювання теми і поставленого завдання, логічна гармонійність, взаємозв'язок окремих частин лекцій, наявність висновків, що допомагають осмислити лекцію в цілому, виділити її головну ідею, конкретних завдань на самостійну роботу студенту.

- Стиль лекції: чи вміє лектор чітко, ясно і вільно висловлювати свої думки, який темп викладання інформації, чи забезпечений контакт лектора з аудиторією, чи є можливості конспектування змісту лекції.

- Забезпеченість лекції(заняття) наочними посібниками, демонстраційними матеріалами й методичними прийомами їх використання.
- Основні характеристики оцінювання у двоїчному вигляді (1-0) відповідно до таб 1.

При наявності відповідного показника в його графі проставляють «1», а при відсутності «0». Лекція оцінюється « відмінно», якщо загальна сума балів - від 15 до 12, « добре » - від 11 до 8, « задовільно» - від 7 до 5 і нижче 5 -

« незадовільно». Оцінка « відмінно» не ставиться, якщо по одній з позицій (4,6,10,11,12,13,15) лектор отримує «0». Ця методика нескладна у практичному застосуванні.

Таблиця 1

БЛАНК комплексної оцінки лекції у системі (1 – 0)

Дата, початок, прізвище, ім'я, по батькові, вчене звання лектора	Наявність наукових узагальнень і висновків	Наявність постановки наукових проблем	Застосування методу проблемного читання лекції	Зв'язок лекції з підручниками, навчальними посібниками	Зв'язок лекції з програмою та екзаменом	Наявність вступу	Наявність закінчення	Наявність завдання на самостійну роботу	Вміння вільно, зрозуміло, чітко викладати матеріал	Контакт лектора з аудиторією	Наявність можливості конспектувати	Нормальність темпу викладання	Емоційність	Забезпеченість наочними посібниками та ТЗО	Відвідування (75% - 1)	Підсумковий бал	Підпис особи, яка перевіряла
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Методика аналізу лекції

- Пропонується аналізувати чотири характеристики:
- інформаційно - логічна характеристика ;
  - характеристика активізації розумової діяльності студентів у процесі проведення лекції;
  - емоціональна характеристика лекції;
  - характеристика наочності.

- Інформаційно – логічна характеристика лекції оцінюється кількістю інформації, яка передається, включає її новизну і логічну структуру (постановка мети або завдання, визначення головного, аналіз, узагальнення і висновків).
- Емоціональна характеристика лекції:
  - створення творчих умов на лекції,
  - відступи,
  - афоризми,
  - порівняння і аналогії,
  - жест і міміка,
  - гарний настрій,
  - схвалення дій студентів,
  - пауза.
- Характеристика активізації:
  - дискусія,
  - діалог,
  - самостійна робота.

Формування у студентів навичок самостійної роботи –одну з основних завдань вищої школи. Цьому питанню в останні роки в зв'язку з переходом на кредитно-модульну форму навчання приділяється багато уваги. Проте в основному ці питання розглядаються в контексті позааудиторної самостійної роботи студентів. У той же самий час слід відмітити, що навички самостійної роботи закладаються на лекціях. Цей факт відомий, проти нього немає заперечень. Вважається, що достатньо дати на лекції завдання і виділити моменти, на які студент повинен звернути увагу і вивчити при самостійній роботі:

- активізуючи питання,
- навмисні помилки,
- мислення в голос,
- ігрові ситуації.
- Основні стимули активізації розділяються на:
  - збуджуючі (зацікавленість, довіра, пріоритети, важливість, професія),
  - динамічні (контроль, оцінка, відповідальність, труднощі, організаційний стимул),
  - стимул довіри,
  - стимул інтересу,
  - стимул пріоритету,
  - стимул відповідальності,
  - організаційний стимул.
  - стимул часу,
  - стимул важливості,
  - стимул професії.

* Характеристика наочності лекції оцінюється за ступенем використання наочного уявлення початкової інформації у процесі проведення лекції.

Перелік посилань

1. Наказ МОУ від 2 червня 1993 року № 161 «Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах».
2. Акредитація. Організація та проведення у вищих навчальних закладах України. (Як посібник при підготовці та проведенні процедури акредитації у вищих навчальних закладах України.) Київ – КУЕТТ, 2003.
3. Положення про акредитацію вищих навчальних закладів, напрямів підготовки і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах – Київ, 2004.
4. Методичні рекомендації з організації системи контролю якості навчального процесу в вузах України – К.: НМК Міносвіти, 1987.
5. Офіційний веб-сайт міністерства <http://www.mon.gov.ua>

Анкета оцінки якості лекції

Лектор _____
Дата _____ ВНЗ _____ Дисципліна _____

При відповідях на запитання анкети необхідне підкреслити.

1. Зробити (у відсотках) рівень засвоєння Вами навчальної інформації на лекціях (____%).
2. В якій мірі Ви змогли засвоїти навчальний матеріал даної дисципліни без відвідування лекції? (добре, слабо, зовсім не засвоїв).
3. Оцініть якість лекцій:
  - лектор викладає матеріал: зрозуміло, не завжди зрозуміло, не зрозуміло),
  - лектор викладає матеріал: цікаво, нудно,
  - лектор викладає : за конспектом, без конспекта,
  - які види діяльності Ви виконуєте під час лекції?
(оцініть у відсотках): тільки слухаю (____%), слухаю і конспектую(____%), беру участь в розгляданні питань (____%), самостійно виконую завдання (____%);
  - лектор відноситься до аудиторії : з повагою, байдуже,
  - чи виникає у Вас бажання зустрітися з лектором після лекції (так, ні),
  - як часто Ви консультуєтесь з лектором за Вашим бажанням? (завжди, інколи).
4. Як ви працюєте над даним предметом? (систематично, несистематично).
5. Оцінити середні затрати часу в хвилинах на підготовку до кожної лекції (____хвилин).
6. Чим Ви переважно користуєтесь при підготовці до екзамену? (підручник, посібник кафедри, конспект лекцій).
7. Скільки лекцій Вами пропущено з початку семестру? (_____).
8. Оцінити свій рівень знань з даної дисципліни: «5», «4», «3», «2».
9. Як Ви оцінюєте свої здібності до засвоєння матеріалу даного предмета? (високий, середній, низький).
10. Який середній бал Вашого шкільного атестату?

Примітка: Якщо Вас не влаштовує перелік відповідей, наведених у тексті, Ви можете дати свій варіант відповіді.

Анкета для оцінки педагогічного колективу кафедри, факультету, ВНЗ.

При відповідях на запитання анкети необхідне підкреслити.

1. Як Ви навчалися у школі? (легко, не дуже легко, важко).
2. Який середній бал Вашого шкільного атестата? (_____).
3. Чому вирішили вступати до ВНЗ? (престиж, бажання отримати професію, приклад друзів, поради близьких).
4. Чому вирішили вступати до даного ВНЗ? (відчуваю покликання та здібність до даного виду діяльності, зацікавленість до області знань в цілому, сімейні традиції, випадкові обставини).
5. Як регулярно Ви готуєтесь до занять? Якщо нерегулярно, то чому? (невміння самостійно поповнювати знання, не цікаво, перевантаженість громадськими дорученнями, заважають сімейні, побутові обставини, не навчений до систематичної самостійної роботи).
6. Якщо Вам важко вчитися, то чому? (недостатня початкова підготовка, погана забезпеченість навчальним матеріалом, погано розумію лекції, помилковий вибір спеціальності).
7. Чим Ви переважно користуєтесь при підготовці до екзамена? (підручник, навчальний посібник, конспект лекцій).
8. Перелічіть, будь ласка прізвища викладачів, заняття яких Вам більш всього подобаються:
9. Що Вас привертає у лекціях вказаних викладачів:
  - лекції читаються вільно, без конспекту,
  - вміння організувати діяльність студентів під час занять (обговорення запитань, які поставлені викладачем, самостійне виконання завдань, дискусія, ділова гра),
  - відноситься до аудиторії з повагою,
  - зміст лекцій зрозумілий,
  - об'єктивність в оцінці знань студентів,
  - добра наочність під час проведення занять,
  - загальна ерудованість.
10. Назвіть прізвище викладачів, знання яких Вас не задовольняють:
11. Що не задовольняє Вас у діяльності цих викладачів:
  - лекція нудна,
  - байдуже ставлення до аудиторії,
  - зміст лекцій незрозумілий,
  - необ'єктивність в оцінці знань студентів,
  - конспектувати лекції важко.

Примітка: Якщо Вас не влаштовує перелік відповідей, наведених у тексті, Ви можете дати свій варіант відповіді.

Харківська національна академія міського господарства

Факультет _____
 2008/2009 навчальний рік

Група _____
 Курс _____

ВІДОМІСТЬ
 здачі ректорської контрольної роботи № _____

3

(назва навчального предмета)
 за _____ навчальний семестр _____
 (дата)

Екзаменатор _____
 (вчене звання, прізвище, ініціали)

Перевіряючий _____
 _____
 _____

№ п/п	Прізвище та ініціали	Відмітка про складання РКР	Підпис викладача, дата	Екзаменаційна оцінка	Підпис перевіряючого

Студентів у групі _____
 Не допущено _____
 _____
 Декан _____
 _____
 «_____» _____ 200__р.

Не з'явилося _____
 З'явилося _____
 Відмінно _____
 Добре _____
 Задовільно _____
 Незадовільно _____
 Середній бал _____
 Екзаменатор _____
 (Підпис) _____

Перевіряючий _____
 (Підпис) _____

1. Навпроти прізвищ студентів, які не з'явилися на екзамен, екзаменатор зазначає – «не з'явився»
2. Відомість здається екзаменатором в день приймання ректорських контрольних робіт до навчального відділу.

Харківська національна академія міського господарства

Факультет _____

Група _____

2008/2009 навчальний рік

Курс _____

ПОРІВНЯЛЬНА ВІДОМІСТЬ
(для фундаментальних дисциплін)

з _____ **Вища математика** _____
(назва навчального предмета)

за _____ навчальний семестр _____
(дата)

Екзаменатор _____
(вчене звання, прізвище, ініціали)

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Середній бал атестату про середню освіту	Результати зовнішнього тестування (математика)	Результат вихідного (нульового) контролю	Результат ректорського контролю з дисципліни	Результат модульного поточного контролю			Результати семестрового контролю		Абсолютна успішність	Середній бал
						ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	1 семестр	2 семестр		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Студентів у групі _____ Не з'явилося _____

Не допущено _____ З'явилося _____

_____ % Відвідування _____

_____ Середній бал _____

Декан _____ Екзаменатор _____

(Підпис)

« _____ » _____ 200 ____ р. Контролюючий _____

(Підпис) _____

1. Навпроти прізвищ студентів, які не з'явилися на екзамен, екзаменатор зазначає – «не з'явився»
2. Відомість здається екзаменатором в день приймання ректорських контрольних робіт до учбового відділу.

ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЕЛЕКТРИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА «ЕЛЕКТРИЧНИЙ ТРАНСПОРТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
проф. _____ Г.В. Стадник
« ____ » _____ 200__ р.

ПАКЕТ РЕКТОРСЬКИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ

для студентів _____ курсу, які навчаються за напрямом _____
(шифр, назва)
спеціальності _____
(код, назва)

Затверджено на засіданні
кафедри _____
протокол № __ від _____

Зав. кафедри: _____

Харків – 2009

Навчальне видання

Методичні вказівки з організації системи контролю якості начального процесу в Харківській національній академії міського господарства.

Укладачі: В'ячеслав Володимирович Солнишкін
Володимир Васильович Григоренко
Сергій Леонідович Савчук
Михайло Миколайович Пересипкін

Відповідальний за випуск В.В. Солнишкін

Редактор: М.З. Аляб'єв

План 2009р.

Підп. до друку 12.01.2009	Формат 60 x 84 1/16.	Папір офісний.
Друк на різнографі	Умовн.-друк. арк. 1,3	Обл.-вид. арк.1,6
Замов. №.....	Тираж 100 прим.	

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, вул. Революції, 12